

Afganistanin tilannekatsaus maaliskuussa 2022

Tilannekatsauksessa tarkastellaan Afganistanin tilannetta maaliskuussa 2022. Tilannekatsaus päivittää maatietopalvelun 8.11.2021¹ ja 2.9.2021² julkaisemat raportit ja keskittyy erityisesti lokakuun 2021 jälkeisiin tapahtumiin. Raportissa tarkastellaan Afganistanin turvallisuustilanteen kehittymistä Taliban-liikkeen elokuussa 2021 tapahtuneen valtaannousun jälkeen. Kansainvälisten joukkojen poistumisen, Afganistanin aiemman, kansainvälisesti tunnustetun hallinnon kaatumisen ja Taliban-liikkeen valtaannousun seurauksena maassa yli 40 vuotta kestäneen aseellisen konfliktin raportoidaan laantuneen huomattavasti raportin tarkastelujakson aikana. Raportissa tarkastellaan tätä konfliktin uutta, edelleen epävarmaa vaihetta ja siihen vaikuttavia toimijoita. Lisäksi tilannekatsauksessa tarkastellaan Afganistanin humanitaarisen tilanteen rajua heikkenemistä Talibanin valtaannousun jälkeen. Raportissa on seurattu tilannetta 7.3.2022 asti.

Tilannekatsaus on laadittu noudattaen Euroopan unionin yhteisiä suuntaviivoja lähtömaatiedon tuottamisesta (2008). Se perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin, joista kaikki on listattu tilannekatsauksen lähdeluetteloon. Ilmeisiä ja kiistattomia tosiasioita lukuun ottamatta kaikki esitetty tieto on tarkastettu useammasta lähteestä, ellei muuta erikseen mainita. Tilannekatsauksessa esitetyt tiedot on hankittu, arvioitu ja käsitelty huolellisesti, vastausajan ollessa rajattu. Katsaus ei kuitenkaan pyri olemaan kaikenkattava, eikä sitä tule pitää yksinään minkään oleskeluluvan, pakolaisaseman tai turvapaikkahakemuksen perusteena. Vaikka jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei olisi mainittu tilannekatsauksessa, se ei tarkoita, etteikö kyseistä tapahtumaa olisi tapahtunut tai kyseistä henkilöä tai organisaatiota olisi olemassa. Katsaus ei välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston virallista kantaa, eikä se ole poliittinen kannanotto tai oikeudellinen arvio.

¹Afganistanin tilannekatsaus lokakuussa 2021, saatavilla: <https://maatieto.migri.fi/base/2724d19a-5460-485d-bff8-6cd8f75f86d5/countryDocument/e51d8ada-b44a-474f-9826-9cb5186f8940>.

²Afganistanin tilannekatsaus elokuussa 2021, saatavilla: <https://maatieto.migri.fi/base/2724d19a-5460-485d-bff8-6cd8f75f86d5/countryDocument/f0a8e849-7208-4f55-a810-a95a3fd9642d>.

Sisällys

1 Poliittinen tilanne.....	3
1.1 Tiedon saatavuus.....	5
2 Turvallisuustilanne.....	6
2.1 Turvallisuusvälikohtaukset ja siviiliuhrit	7
2.2 Taliban-liikkeen sisäiset yhteenotot.....	10
2.3 ISKP.....	11
2.4 National Resistance Front	14
2.5 Järjestyksenpito.....	15
3 Humanitaarinen tilanne.....	17
Lähteet	19

1 Poliittinen tilanne

YK totesi tammikuussa 2022 Afganistanin tilanteen pysyneen epävakana ja ennustamattomana. Puoli vuotta Taliban-liikkeen valtaan nousun jälkeen Afganistania koskettaa useampi kriisi: kasvava humanitaarinen hätätila, pankki- ja talousjärjestelmän murentuminen ja kaikki kansanosat kattavan hallinnon puuttuminen. Maan arvioidusta 42 miljoonaisesta väestöstä 24 miljoonan afganistanilaisen arvioidaan tarvitsevan humanitaarista apua vuoden 2022 aikana.³

Yhdysvaltalaisen The Diplomat -verkkolehden artikkelissa kuvataan Afganistania turvallisemmaksi ja vähemmän väkivaltaiseksi kuin vuosikymmeniin, mutta samalla maan kansainvälisestä kehitysyhteistyöstä riippuvainen talous on etenemässä kohti romahdusta. Myös samaisessa artikkelissa haastateltu International Crisis Group -järjestön asiantuntija Graeme Smith kuvaa Talibanin hallinnon ensimmäisten kuuden kuukauden olleen rauhallisimpia vuosikymmeniin. Tästä huolimatta Talibanin valtaannousun jälkeen kymmenet tuhannet afganistanilaiset ovat joko paenneet tai heidät on evakuoitu maasta, osan pelätessä ääri-islamistisen Talibanin asettamia rajoituksia ja niiden seurauksia ja osa taloudellista epävarmuutta.⁴ Myös YK on huolissaan Afganistanissa tapahtumassa olevasta massiivisesta talousromahduksesta, joka on seurausta koko monimuotoisen sosiaalisen järjestelmän ja talousjärjestelmän lamaantumisesta, muun muassa hallinnon toimimattomuuden, kansainvälisen kehitysyhteistyön keskeytyksen ja Talibaniin kohdistuvien talouspakotteiden vaikutuksesta. Työttömyys on lisääntynyt Afganistanissa radikaalisti.⁵

Taliban-liike on pyrkinyt toimimaan eräänlaisena valtionhoitajahallintona, mutta ei ole muodostanut maahan hallintoelimiä, jotka kattaisivat maan kaikki alueet sekä etniset ja poliittiset ryhmät ja myös naiset. Entisen, kansainvälisesti tunnustetun, hallinnon kaatumisen jälkeen 15.8.2021 Taliban-liike muodosti pelkästään miehistä koostuvan "valtionhoitajahallituksen" ja nimitti useisiin keskus- ja aluehallinnon tehtäviin uudet liikkeen tukemat henkilöt. Vuoden 2021 lopulla esimerkiksi kaikkien maan 34 maakunnan kuvernöörit olivat miehiä ja etnisyydeltä enimmäkseen pashtuja. Vain muutamia muiden etnisyyksien edustajia on nimitetty Talibanin hallintoon, mutta kaikki hallinnon edustajat ovat Talibaniin suoraan liitoksissa olevia henkilöitä, useat islamin uskonoppineita. Useisiin Talibanin asettaman hallinnon edustajiin kohdistuu myös YK:n turvallisuusneuvoston määräämiä pakotteita.⁶

Hallinnon muodostamista rajoittavat puutteet Talibanin resursseissa ja kyvykkydessä, mutta myös liikkeen ääri-islamistinen ideologia, joka on monilla tavoilla ristiriidassa kansainvälisten hallinnon normien kanssa. Taliban ei ole onnistunut tavoittamaan kaikkien afganistanilaisten luottamusta eikä onnistunut vakuuttamaan kaikkia siitä, että se pystyy hallitsemaan maata, mikä on saanut edelleen monet pyrkimään pois maasta.⁷ Myös Talibanin edustajat ovat kertoneet, että hallinto ei ole toiminut, sillä suuri osa edellisen hallinnon kaikista koulutetuimmista virkamiehistä on poistunut maasta ja liike on joutunut rekrytoimaan uusia työntekijöitä hallintoon varten.⁸ Talibanin asettama hallinto hylkäsi myös Afganistanin vuoden 2004 perustuslain ja ilmoitti, että se tulee arvioimaan kaikkien voimassa olevien lakien sharia-

³ UNGA/SC 28.1.2022, s. 1.

⁴ Gandhara 15.2.2022.

⁵ UNGA/SC 28.1.2022, s. 1.

⁶ UNGA/SC 28.1.2022, s. 1.

⁷ UNGA/SC 28.1.2022, s. 12.

⁸ The Diplomat/Gannon 15.2.2022.

lain mukaisuuden, mikä on aiheuttanut maahan oikeudellisen tyhjiön. Uusi hallinto on säätänyt vain muutamia uusia lakeja ja antanut yleisiä ohjenuoria.⁹

Taliban-liike saapui tammikuussa 2022 ensi kertaa valtaannousunsa jälkeen neuvotteluihin Yhdysvaltojen ja eurooppalaisten valtioiden edustajien kanssa Norjan pääkaupunkiin Osloon. Kokouksen lopputulemana osapuolet sopivat Afganistaniin kohdistuvan humanitaarisen avun lisäämisestä. Taliban on tavoitellut hallintonsa tunnustamista, mutta toistaiseksi yksikään valtio ei ole tehnyt sitä. Kansainvälinen yhteisö on vaatinut Talibania asettamaan inklusiivisen hallinnon mutta osapuolet eivät ole kuitenkaan päässeet yhteisymmärrykseen siitä, mitä inklusiivinen hallinto tarkoittaa. Kansainvälisen yhteisön näkemysten mukaan Afganistanin hallinnossa tulisi olla myös opposition ja edellisen hallinnon edustajia, eri etnisten ryhmien edustajia ja myös naisia. Talibanin mukaan päätösvalta tästä kuuluisi olla kuitenkin afganistanilaisilla, mutta toistaiseksi se ei ole näyttänyt miten tämä toimeenpantaisiin.¹⁰

Radio Free Europe/Radio Libertyn (RFE/RL) Afganistania käsittelevän uutissivuston Gandharan mukaan erityisesti naiset ovat kärsineet Talibanin asettamista rajoituksista ja syrjinnästä, mitkä ovat rajoittaneet heidän pääsyään koulutukseen, ja lisäksi monet naiset ovat menettäneet työpaikkansa ja yhteiskunnallisen asemansa, jonka kahden edellisen vuosikymmenen kehitys on mahdollistanut. Naisten kuvataan olevan toivottomassa asemassa.¹¹ Myös YK:n mukaan naiset ovat suurimmilta osin eristetty työelämästä, ja myös naisiin kohdistuneen väkivallan arvioidaan vahvistamattomien tietojen mukaan lisääntyneen.¹² Toisaalta naisten on annettu työskennellä esimerkiksi terveydenhuollossa, mikä ei ollut mahdollista 1990-luvun Taliban-hallinnon alaisuudessa.¹³

Oikeusjärjestelmän epäselvän tilanteen vuoksi viranomaissuojelun saaminen ei ole myöskään mahdollista, ja esimerkiksi naisia auttavat järjestöt ovat joutuneet lopettamaan toimintansa epäselvän tilanteen vuoksi. Naisten oikeuksia ajavat järjestöt joutuvat toimimaan nyt pitkälti maan alla.¹⁴

The Diplomatin haastatteleman yhdysvaltalaisen puolivaltiollisen ajatuspaja Wilson Centerin Etelä-Aasian tutkijan Michael Kugelmanin mukaan afganistanilaisten tyytyväisyys Talibanin asettamaan hallintoon tulee tulevaisuudessa olemaan pitkälti riippuvainen siitä, miten liike tulee ratkaisemaan keskeisimmät toimintarajoitteensa eli sisäisen hajanaisuutensa ja vaikeat poliittiset ongelmat, kuten maata piinaavan humanitaarisen kriisin. Jos liike epäonnistuu näiden ratkaisemisessa, se saattaa ajaa afganistanilaisia vastarintaan.¹⁵ Pääosa Talibanin-vastaisesta hajanaisesta oppositiosta on kuitenkin paennut ulkomaille. Vain muutamia aiempaan hallintoon liitoksissa olevia poliittisia johtajia on pysynyt maassa.¹⁶

Afganistanissa järjestettiin vallanvaihdon jälkeen useita rauhanomaisia mielenosoituksia, joissa vaadittiin muun muassa takaamaan naisten oikeudet työntekoon, vapaaseen liikkumiseen, koulutukseen ja poliittiseen osallistumiseen. Talibanin asettama hallinto tukahdutti nämä voimallisesti. Lokakuun ja joulukuun välillä mielenosoitukset pitkälti laantuivat, mutta esimerkiksi joitain valtion työntekijöiden palkkojen maksua vaatineita mielenosoituksia

⁹ UNGA/SC 28.1.2022, s. 1.

¹⁰ Al-Jazeera 31.1.2022.

¹¹ Gandhara 15.2.2022.

¹² UNGA/SC 28.1.2022, s. 8.

¹³ The Diplomat/Gannon 15.2.2022.

¹⁴ UNGA/SC 28.1.2022, s. 8.

¹⁵ The Diplomat/Kohzad 15.12.2021.

¹⁶ UNGA/SC 28.1.2022, s. 4, 8.

järjestettiin edelleen.¹⁷ Human Rights Watch raportoi jälleen tammikuussa 2022 naisten oikeuksia puolustaneista mielenosoituksista Kabulissa.¹⁸

1.1 Tiedon saatavuus

Etenkin sosiaalisessa mediassa on esiintynyt runsaasti virheellistä tietoa Afganistanista, Talibanista ja eri oppositioyhmistä Talibanin valtaannousun jälkeen¹⁹. Myös Afganistanin aiemmin aktiivinen paikallinen media on nopeasti menettänyt asemiaan Talibanin valtaannousun jälkeen. Gandhara-uutissivustolla julkaistun Reporters Without Borders -järjestön arvion mukaan yli 8000 afganistanilaista mediatyöntekijää oli menettänyt työnsä helmikuuhun 2022 mennessä. Sadat afganistanilaiset journalistit ovat paenneet maasta ja monet maahan jääneet ovat kohdanneet häirintää, uhkailua ja väkivaltaa.²⁰ Osa mediatoimijoista on joutunut lopettamaan toimintansa talousongelmien vuoksi ja Talibanin medialle asettamien rajoitusten vaikutuksesta.²¹ Human Rights Watch -ihmisoikeusjärjestö raportoi 22.11.2021, että Talibanin mediaan kohdistama uhkailu ja rajoitukset ovat lisääntyneet, ja rajoittavat etenkin naisjournalistien asemaa. Talibanin tiedustelupalvelu on uhkaillut journalisteja, jotka ovat kritisoineet Talibanin edustajia, ja vaatii nyt artikkeleiden ennakotarkastusta ennen julkaisua. Human Rights Watchin haastatteleminen journalistien mukaan moni on lopettanut työskentelyn oman turvallisuutensa vuoksi, ja tiedon saatavuus on muuttunut hyvin rajoitetuksi.²²

Myös monien Afganistanin ihmisoikeustilanteesta raportoineiden toimijoiden toiminta on estynyt vallanvaihdoksen myötä. Valtiollinen Afganistanin itsenäinen ihmisoikeuskomissio ilmoitti syyskuussa 2021 sen toimitiloihin kohdistuneiden kotietsintöjen jälkeen, että se on estynyt suorittamasta tehtäviään.²³

Taliban on myös estänyt paikallisen median raportoinnin koskien sitä vastustavien ryhmien, kuten Afganistanissa toimivan ISIS-terroristijärjestön, vastaisista toimista, vaan on vaatinut tällaista toimintaa kuvattavan "rikollisiin ja kidnappajiin" kohdistuviksi operaatioiksi.²⁴ Talibanin tiedetään vääristelleen myös raportointia siviileihin, etenkin shiiahazaroihin kohdistuneista iskuista ja kertonut virheellisiä uhrilukuja tai jopa kiistäneen tapahtuneita iskuja. Silminnäkijät ja iskuista selvinneet eivät usein myöskään halua Talibanin pelossa kertoa tapahtumista.²⁵ Joissain maakunnissa Talibanin kerrotaan vaatineen medioita julkaisemaan haluamiaan juttuja ja haastattelemaan haluamiaan Talibanin edustajia niihin.²⁶

¹⁷ UNGA/SC 28.1.2022, s. 4, 8.

¹⁸ HRW 18.1.2022.

¹⁹ The Diplomat/Kohzad 15.12.2021.

²⁰ Gandhara 15.2.2022.

²¹ UNGA/SC 28.1.2022, s. 7.

²² HRW 22.11.2021.

²³ UNGA/SC 28.1.2022, 8.

²⁴ RUSI/Giustozzi 4.1.2022.

²⁵ AAN/Yadili 17.1.2022.

²⁶ HRW 22.11.2021.

2 Turvallisuustilanne

YK:n Afganistanin erityisedustaja totesi jo marraskuussa 2021, että yleinen turvallisuustilanne on parantunut maassa laajamittaisen konfliktin päätyttyä. Eritysedustaja huomauttaa kuitenkin, että Afganistanissa raportoidaan jatkuvasti luotettavasti useista muun tyyppisistä siviiliuhreja vaatineista välikohtauksista, kuten kotietsinnöistä ja edellisen hallinnon työntekijöiden ja turvallisuusjoukkojen jäsenten salamurhista. Myös viranomaissuojelun saatavuus on epävarmaa, eikä uusi hallinto ole kertonut miten se taataan naisille.²⁷ Afganistanin talous- ja humanitaarisen tilanteen nopean heikkenemisen seurauksena muut kuin konfliktiin liittyvät välikohtaukset, kuten rikollisuus, ovat lisääntyneet Talibanin valtaannousun jälkeen.²⁸

Syksyn 2021 aikana Afganistanin konfliktin dynamiikka muuttui huomattavasti aiempiin vuosiin verrattuna, kun Taliban ilmoitti 6.9.2021, että taistelut Afganistanin edellisen hallinnon tutkijoita vastaan ovat päättyneet. Tämän jälkeen aseellisen konfliktin intensiteetti laski huomattavasti, kuten myös aiheutuneiden siviiliuhrien määrä, minkä YK toteaa parantaneen humanitaaristen toimijoiden toimintamahdollisuuksia.²⁹

Vaikka raportoidut väkivaltaisuuksia ovat merkittävästi vähentyneet, Talibanin asettamaa hallintoa vastaan on hyökätty **Kansalliseksi vastarintarintamaksi** (*National Resistance Front, NRF*, ks. alaluku 2.4) kutsutun organisaation taholta, **ISIS-järjestön Afganistanin-haara ISKP** (*Islamic State Khorasan Province*, katso alaluku 2.3) on toteuttanut useita hyökkäyksiä maassa ja myös Talibanin eri etnisyyksistä koostuvat joukot ovat ottaneet keskenään yhteen (katso alaluku 2.2). Siviilejä on koskettanut myös eri puolilla maata aiheutunut ihmisten pakotettu siirtolaisuus.³⁰ ACLED-konfliktitietokanta (*Armed Conflict Location and Event Database*) kuvaa analysissään, että maataistelut vähenivät Talibanin elokuussa 2021 tapahtuneen valtaannousun jälkeen mutta Talibaninvastainen aseellinen vastarinta on jatkunut kahden ryhmän, NRF:n ja ISIS-järjestön Afganistanin-haaran toimesta. NRF on iskenyt Talibania vastaan erityisesti Koillis-Afganistanissa ja ISIS erityisesti Nangarharissa ja Kabulissa.³¹ Räjähdesaasteen ja tienvarsipommien määrä monilla Afganistanin alueilla on edelleen erittäin korkea, mikä aiheuttaa varaa siviileille ja humanitaarisille työntekijöille miinanraivausoperaatioista huolimatta.³²

Aseellisten ryhmien välisten yhteenottojen lisäksi siviilejä vastaan on edelleen kohdistettu salamurhia ja muita hyökkäyksiä sekä tunnistamattomien ryhmien että Talibanin ja ISKP:n tahoilta. Hyökkäykset ovat kohdistuneet eri etnisiä ja uskonnollisia vähemmistöryhmiä, naisia ja edelliseen hallintoon liitoksissa olevia henkilöitä vastaan. Vuoden 2021 lopulla siviileihin kohdistuneet hyökkäykset edustivat 37 % ACLEDin tilastoimista turvallisuusvälikohtauksista, kun vuoden 2017 ja elokuun 2021 välillä ne muodostivat vain 8 % välikohtauksista. Sama trendi turvallisuusvälikohtauksissa on jatkunut myös vuoden 2022 puolella, ja suoraan siviilejä vastaan kohdistettu väkivalta on muodostanut 36 % kaikista välikohtauksista. Turvallisuuden parantumisesta huolimatta siviileihin kohdistuu edelleen Afganistanissa väkivallan uhkaa.³³

ACLED huomauttaa analysissään, että taisteluiden määrä on lievästi lisääntynyt viime kuukausina johtuen Talibanin sisäisistä välienselvittelyistä sekä ISKP:n ja NRF:n luomasta

²⁷ UNAMA 17.11.2021.

²⁸ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

²⁹ UNGA/SC 28.1.2022, s. 2, 5.

³⁰ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

³¹ ACLED 2022.

³² UNGA/SC 28.1.2022, s. 11.

³³ ACLED 2022.

vastarinnasta. Vielä elo- ja syyskuussa 2021 taisteluiden määrän tilastoitiin vähentyneen. Tämä saattaa tulevaisuudessa nostaa ACLEDin arvion mukaan myös siviileihin kohdistuvan väkivallan määrää.³⁴

Australian ulkoministeriö (*Department of Foreign Affairs and Trade, DFAT*) kuvaa paikallisiin lähteisiinsä perustuen, että osissa Afganistania päivittäinen elämä on muuttunut "normaalimmaksi" kuin se oli ollut vuosiin sodan aikana, ja yleistä tilannetta voidaan luonnehtia turvallisemmaksi. Esimerkiksi joillain alueilla pitkään sodan vuoksi suljettuna olleet kauppapaikat ovat jälleen avautuneet. Ympäristö on kuitenkin todennäköisesti vähemmän turvallisempi naisille kuin mitä se on miehille.³⁵

DFAT kuitenkin huomauttaa, että Afganistanin turvallisuustilanne kehittyy edelleen, ja on epävarmaa kuinka kauan nykyinen suhteellisen rauhallinen tilanne tulee jatkumaan, etenkin jos Afganistanin talous romahtaa ja Taliban joutuu ratkaisemaan "sisäisiä haasteita", millä viitataan Talibanin sisäisiin, aseellisiin välienselvittelyihin. Australian ulkoministeriön lähteiden mukaan Talibanilla on käynnissä "kuherruskuukausi", joka ei tule jatkumaan. On todennäköistä, että terroristien tekemä väkivalta tulee jatkumaan tai lisääntymään jollain aikavälillä. ISKP:n lisäksi Afganistanissa on lukuisia pienempiä aseellisia ryhmiä ja paikallisia sotilaskomentajia, jotka ovat tähän asti tukeneet Talibania. Epävarmuuden jatkuessa tällaiset ryhmät saattavat luopua uskollisuudestaan ja alkaa tukea jotain toista ryhmää tai johtajaa.³⁶ Yhdysvaltalaisen FDD-ajatuspajan (*Foundation for Defense of Democracies*) ylläpitämän Long War Journal - uutissivuston mukaan Taliban on jatkanut kansainvälisten terroristijärjestöjen, kuten Al-Qaidan tukemista, ja jopa vahvistaneen suhdettaan niihin.³⁷

2.1 Turvallisuusvälikohtaukset ja siviiliuhrit

Kokonaisuudessaan vuosi 2021 oli Afganistanin sodan yksi väkivaltaisimmista. Aikavälillä 12.2.–15.5.2021 YK tilastoi 6827 turvallisuusvälikohtausta, mikä oli noin 26 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2020. Välikohtauksista 3973 oli maataisteluja, 757 räjähdyskuja ja 295 ilmaiskuja. Helmand, Kandahar ja Nangarhar olivat myös alkuvuonna 2021 väkivaltaisimmat maakunnat.³⁸ YK:n tilastoi aikavälillä 16.5.–31.7. 5016 turvallisuusvälikohtausta, mikä oli noin 25 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2020. Näistä maataisteluja oli 4039, ilmaiskuja 457, salamurhia 250 ja räjähdyskuja 538. Väkivaltaisimpia alueita kesän 2021 aikana olivat Helmandin, Kandaharin ja Nangarharin maakunnat. Väkivaltaisuuksien alkoivat vähetä elokuun 2021 alussa Taliban-liikkeen vahvistaessa hallintaseemaansa.³⁹

YK raportoi 19.8.–31.12.2021 välisenä ajanjaksona 985 turvallisuusvälikohtausta, mikä on 90 prosenttia vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2020. 15.8. jälkeen turvallisuusvälikohtausten määrä laski kesän 2021 600 viikoittaisesta turvallisuusvälikohtauksesta alle 100 välikohtaukseen viikossa. YK:n tilastoimista välikohtauksista 148 oli maataisteluja, 3 ilmaiskuja, 101 räjähdyskuja ja 207 kohdistettuja salamurhia. Välikohtauksista kolme neljettä

³⁴ ACLED 2022.

³⁵ DFAT 1/2022, s. 10.

³⁶ DFAT 1/2022, s. 10.

³⁷ LWJ/Roggio 23.11.2021.

³⁸ UNGA/SC 15.6.2021, s. 4–5.

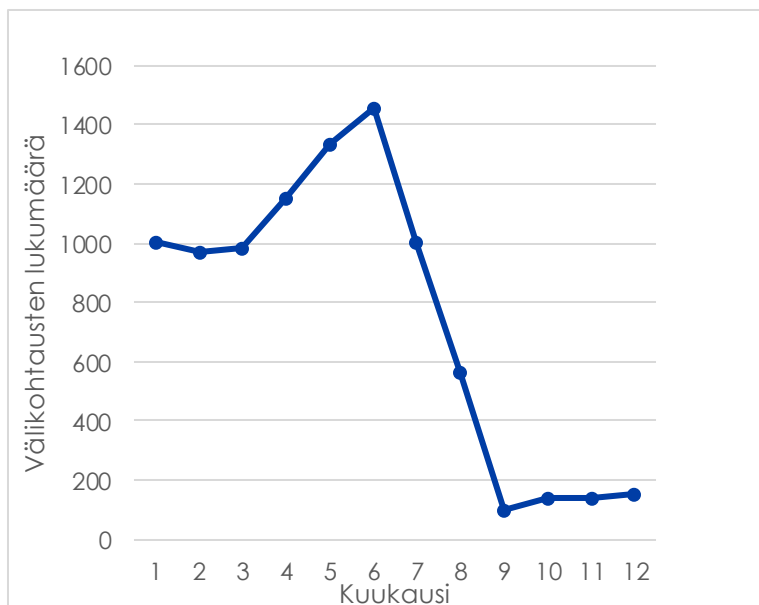
³⁹ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

tapautui Afganistanin itä-, keski-, etelä- ja länsiosissa, Nangarharin, Kabulin, Kunarin ja Kandaharin ollessa väkivaltaisimmat maakunnat.⁴⁰

Vastaavasti ACLED-konfliktitietokanta tilastoi koko vuoden 2021 aikana Afganistanissa 8999 turvallisuusvälikohtausta⁴¹. Välikohtauksista 5914 oli maataisteluita, 2264 räjähdyskuja tai epäsuoraa tulta sekä 821 erityisesti siviilejä vastaan kohdistettuja välikohtauksia. Myös ACLEDin tilastojen perusteella väkivaltaisuuDET vähenivät voimakkaasti Talibanin valtaannousun jälkeen 15.8.2021. Tammikuun ja elokuun välisenä aikana välikohtauksia raportoitiin 8468, kun syyskuun ja joulukuun välisenä niitä raportoitiin tapahtuneen vain 531.⁴²

ACLEDin tilastojen mukaan tammikuun ja elokuun välisenä aikana väkivaltaisimpia maakuntia olivat Kandahar, Nangarhar ja Helmand. Syyskuun ja joulukuun välisenä aikana välikohtauksia tapahtui taas eniten Nangarharin lisäksi Kabulissa ja Panjshirissa. Ainoastaan Nimruzin maakunnassa ACLED ei tilastoinut yhtään turvallisuusvälikohtausta 1.9.–31.12.2021 välisenä aikana.⁴³

Aikavälillä 1.1.–25.2.2022 ACLED tilastoi 346 turvallisuusvälikohtausta, joista 205 tapahtui tammikuussa 2022 ja 141 helmikuussa (25.2. mennessä). Vuoden 2022 alussa välikohtauksista on raportoitu kaikista maakunnista lukuun ottamatta Daikondia. Eniten välikohtauksia tilastotiin Kabulissa (45), Panjshirissa (34) ja Baghlanissa (28). Välikohtaukset olivat maataisteluita (145), erityisesti siviilejä vastaan kohdistettua väkivaltaa (132) ja räjähdyskuja (69).⁴⁴

Kuukausi	Välikohtausten lukumäärä
Tammikuu	1001
Helmikuu	968
Maaliskuu	986
Huhtikuu	1149
Toukokuu	1337
Kesäkuu	1458
Heinäkuu	1002
Elokuu	567
Syyskuu	97
Lokakuu	138
Marraskuu	143
Joulukuu	153
Yhteensä	8999

Kuvaaja 1/taulukko 1. ACLEDin tilastoimat turvallisuusvälikohtaukset vuonna 2021. (ACLED 8.2.2022.)

⁴⁰ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

⁴¹ ACLED-tietokannan tiedoista tapahtumalajeiksi on valittu "battles", "explosions", ja "violence against civilians".

⁴² ACLED 8.2.2022.

⁴³ ACLED 8.2.2022.

⁴⁴ ACLED 25.2.2022.

Maakunta	Välikohtaukset ajalla 1.1.– 31.8.2021	Välikohtaukset ajalla 1.9.– 31.12.2021	Välikohtaukset ajalla 1.1.– 25.2.2022
Badakhshan	208	17	10
Badghis	220	5	4
Baghlan	336	33	28
Balkh	434	15	13
Bamiyan	10	2	1
Daikondi	55	7	0
Farah	149	4	1
Faryab	279	12	7
Ghazni	422	7	4
Ghor	121	12	1
Helmand	616	5	17
Herat	518	7	10
Jawzjan	189	3	4
Kabul	339	88	45
Kandahar	810	25	17
Kapisa	173	15	19
Khost	180	3	1
Kunar	156	21	22
Kunduz	367	12	8
Laghman	223	3	4
Logar	340	7	2
Nangarhar	668	102	20
Nimruz	83	0	3
Nuristan	34	1	1
Paktia	246	9	2
Paktika	148	10	2
Panjshir	7	65	34
Parwan	92	13	15
Samangan	94	3	4
Sari Pol	97	1	2
Takhar	231	16	26
Uruzgan	134	3	3
Wardak	258	1	1
Zabul	231	4	3
Yhteensä	8468	531	334

Taulukko 2. ACLEDin tilastoimat turvallisuusvälikohtaukset maakunnittain vuonna 2021 ja vuonna 2022 aikavälillä 1.1.-25.2. (ACLED 8.2.2022; 25.2.2022.)

Kokonaisuudessaan vuoden 2021 ensimmäisellä puoliskolla (1.1.-30.6.2021) siviiliuhrien määrässä oli lähes 50 prosentin kasvu verrattuna samaan ajankohtaan vuonna 2020, kun YK raportoi tammi-kesäkuussa 5183 siviiliuhrista, joista 1659 oli kuolleita ja 3524 haavoittuneita. Vuoden 2021 alkupuoliskon siviiliuhrien määrä nousi kokonaisuudessaan YK:n Afganistan-ohjelma UNAMAN tilastohistorian ennätyslukemiin, kun siihen asti siviiliuhrien määrä oli vähentynyt vuosien 2014–2018 korkeista lukemista. Eniten vuoden 2021 tammi-kesäkuussa siviiliuhreja aiheuttivat nyt entistä Afganistanin hallintoa vastustaneiden kapinallisten tekemät räjähdyskudot, joiden seurauksena ainakin 501 siviiliä kuoli ja 1 457 haavoittui. Merkittävää nousua oli myös maataisteluiden aiheuttamissa siviiliuhreissa, kun pääosin Talibanin ja entisen hallinnon turvallisuusjoukkojen välisten taisteluiden aikana 489 siviiliä kuoli ja 1221 haavoittui, mikä oli 41 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2020. Yli 60 prosenttia maataisteluiden aiheuttamista siviiliuhreista johtui epäsuoran tulen käyttämisestä.⁴⁵

Turvallisuusvälikohtausten määrän vähenemisen seurauksena myös konfliktin aiheuttamien siviiliuhrien määrä laski merkittävästi 15.8.2021 jälkeen. Ajanjaksolla 15.8.-31.12. UNAMA tilastoi 1050 siviiliuhria, joista yli 350 oli kuolleita ja muut noin 700 haavoittuneita. Siviiliuhrit vähentyivät etenkin maataisteluiden ja ilmaiskujen vähenemisen seurauksena mutta räjähdyskudot ja räjähdysaasteiden aiheuttamat räjähdyskudot ovat edelleen aiheuttaneet siviiliuhreja. Räjähdyskudot, joista lähes kaikki olivat ISKP:n tekemiksi tilastoituja, aiheuttivat lähes 350 kuolonuhria ja noin 500 haavoittunutta. Räjähdysaasteet aiheuttivat ajanjaksolla 100 siviiliuhria, joista valtaosa oli lapsia. Konfliktiin liittyvät salamurhat surmasivat yli 50 siviiliä ja Talibanin ja ISKP:n ja muiden vastarintatoimijoiden väliset taistelut aiheuttivat lähes 20 siviiliuhria. Ajanjakson ainoa ilmaisku oli Yhdysvaltojen 29.8.2021 ISKP:tä vastaan suunnattu isku, joka surmasi 10 siviiliä.⁴⁶

Siviiliuhrien määrästä ei ole vuoden 2021 jälkipuoliskolta saatavana kattavaa raportointia, sillä esimerkiksi UNAMA⁴⁷ ei ole julkaissut omaa raporttiaan konfliktin vaikutuksista siviileihin heinäkuun 2021 jälkeen. Tämän vuoksi siviiliuhrien määrä vuoden 2021 ajalta ei ole kokonaisuudessaan tiedossa. YK:n erityisedustaja totesi maaliskuussa 2022, että siviiliuhrien määrä on kuitenkin Talibanin hallinnon ensimmäisen kuuden kuukauden aikana vähentynyt 78 prosentilla⁴⁸. YK raportoi ajanjaksolla 15.8.2021–15.2.2022 aiheutuneen 1153 siviiliuhria, joista 397 oli kuolonuhreja.⁴⁹

Afganistanilainen Pajhwok-uutistoimisto raportoi ajalla 21.3.-31.12.2021 4524 konfliktin aiheuttamaa uhria.⁵⁰ Pajhwok ei kerro metodologiassaan erotteleeko se siviiliuhrit konfliktin osapuolista, ja onko luvussa mukana kuolleet sekä haavoittuneet vai vain kuolleet.

2.2 Taliban-liikkeen sisäiset yhteenotot

Talibanin valtaannousun jälkeen etenkin Pohjois-Afganistanin uzbekki-, turkmeeni- ja tadzikkiyhteisöjen ja pashtutaustaisen Talibanin välit ovat kiristyneet.⁵¹ Eri Talibanin joukkojen välisistä yhteenotoista raportoitii muun muassa tammikuussa 2022, kun Faryabin maakunnan paikallinen, uzbekkitaustainen Taliban-komentaja pidätettiin syytettynä kidnappauksesta,

⁴⁵ UNAMA 26.7.2021.

⁴⁶ UNGA/SC 28.1.2022, s. 8.

⁴⁷ UNAMAN konfliktin vaikutuksia siviileihin käsittelevät raportit on julkaistu sivustolla <https://unama.unmissions.org/protection-of-civilians-reports> (käyty 1.3.2022).

⁴⁸ UNAMA 2.3.2022.

⁴⁹ OHCHR 7.3.2022.

⁵⁰ PAN 1.1.2022.

⁵¹ Gandhara 29.1.2022.

mikä aiheutti paikallisessa väestössä levottomuutta ja mielenosoituksia, ja sai uzbekitaustaiset Taliban-taistelijat ottamaan vallan lyhyeksi aikaa. Kriisin aikana Taliban pidätti myös tadjikitaustaisen Taliban-komentajan Faryabissa, mikä sai kahden tadjikkienemmistöisen piirikunnan komentajan uhkaamaan piirikunnan joukkojen irtautumisella Talibanin hallinnasta. Pian tämän jälkeen Taliban lähetti Faryabin pääkaupunkiin Maimanaan lisäjoukkoja hajottamaan mielenosoitukset, ja tilanne päättyi useamman päivän neuvottelujen jälkeen.⁵² Yhdysvaltalainen ajatuspaja Institute for the Study of War (ISW) toteaa, että etenkin uzbekitaustaisella Talibanilla ja pashtujohdolla on historiallisia kiistoja, jotka voivat tulevaisuudessakin kärjistyä taisteluiksi. Myös muiden etnisyyksien edustajat saattavat ryhtyä kapinaan, jos näiden yhteisöjen perinteiset johtajat sivuutetaan Talibanin keskusjohdon toimesta.⁵³

YK raportoi 4.11.2021 tapahtuneesta välikohtauksesta Bamiyanissa, jossa Talibanin joukot ottivat keskenään yhteen Bamiyanin kaupungissa.⁵⁴ Institute for the Study of War raportoi myös Badakhshanista paikallista poliisikomentajaa tukevien joukkojen ja toista paikallista rikostutkintakomentajaa tukevien joukkojen välisistä yhteenotoista tammikuussa 2021 sen jälkeen, kun Talibanin keskusjohto oli määrännyt paikallisen tiedustelupäällikön erotettavaksi.⁵⁵

2.3 ISKP

ISIS-järjestön Afganistanin-haara ISKP (*Islamic State Khorasan Province*) pystyi vahvistamaan asemaansa jo ennen Talibanin valtaannousua kesän 2021 aikana. ISKP aloitti salamurhakampanjan kesän 2020 jälkeen, ja myös Talibanin valtaannousun jälkeen se on pystynyt jatkamaan tätä kohtuullisen laajalla mittakaavalla.⁵⁶ Etelä-Aasia-tutkija Roshni Kapurin mukaan Yhdysvaltojen johtaman liittouman vetäytyminen on vahvistanut ISKP:tä, sillä liittouman terrorismin vastaiset operaatiot rajoittivat järjestön toimintaa Afganistanissa. ISKP pystyy hyötymään maahan muodostuneesta valtatyhjiöstä ja poliittisesta epävarmuudesta ja lisäämään jalansijaansa Afganistanissa haastamalla Talibanin hallinnon, väkivallan monopolin ja sen yritykset saada kansainvälistä tunnustusta. ISKP yrittää myös saada puolelleen Talibaniin pettyneitä taistelijoita ja joitain pienempiä aseellisia ryhmiä.⁵⁷ Afganistaniin erikoistunut tutkija Antonio Giustozzi arvioi, että ISKP:n tavoitteena on heikentää Taliban-hallintoa pyrkimällä osoittamaan, että se pysty takamaan turvallisuutta maasta.⁵⁸ Long War Journal toteaa artikkelissaan, että Taliban on ISKP:tä huomattavasti vahvempi, eikä sen tiedossa ole, että ISKP:llä olisi hallinnassaan yhtään Afganistanin aluetta. Ainoa asia, missä ISKP on yhtä vahva kuin Taliban on taistelunhalu ja sinnikkyys.⁵⁹

ISKP oli vuonna 2018 ja 2019 tapahtuneen voimakkaan sitä vastaan toteutettujen merkittävien operaatioiden jälkeen pitkään vetäytyneenä pienille alueille Itä- ja Kaakkois-Afganistaniin.⁶⁰ YK:n erityisedustaja Afganistanissa totesi marraskuussa 2021, että Taliban ei ole pystynyt rajoittamaan ISKP:n toiminnan laajenemista, ja järjestö on kasvavissa määrin aktiivinen lähes kaikissa Afganistanin maakunnissa. Aiemmin ISKP:n vaikutusvalta rajoittui Kabulin lisäksi vain

⁵² Gandhara 29.1.2022; ISW 31.1.2022.

⁵³ ISW 31.1.2022.

⁵⁴ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

⁵⁵ ISW 31.1.2022.

⁵⁶ Reuters 9.11.2021.

⁵⁷ MEI/Kapur 6.1.2022.

⁵⁸ Reuters 9.11.2021.

⁵⁹ LWJ/Roggio 23.11.2021.

⁶⁰ Reuters 9.11.2021.

muutamisiin maakuntiin.⁶¹ EASOn (Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto⁶²) Afganistan-maatietoraporttia varten haastateltu Afganistanissa ja Pakistanissa toimiviin aseellisiin ryhmiin erikoistunut tutkija Abdul Sayed toteaa, että on vaikeaa ymmärtää erityisedustajan lausunnon perusteita. On mahdollista, että yksittäisiä, esimerkiksi vankiloista paenneita, ISKP:n taistelijoita on ympäri Afganistania mutta ne eivät muodosta turvallisuushkaa näillä kaikilla alueilla. ISKP:n tekemien iskujen ja Talibanin ISKP:n vastaisten operaatioiden perusteella järjestön vahvimmat toiminta-alueet ovat Itä-Afganistanin Nangarharissa ja Kunarissa sekä Kabulissa ja Pohjois-Afganistanissa.⁶³ Reuters mainitsee marraskuussa 2021 julkaistussa uutisessaan ISKP:n pitkäaikaiseksi tukikohdaksi Nangarharin, mutta sen toiminnan kuvataan ylettyvän myös Ghazniin Keski-Afganistanissa, Heratiin lännessä, Balkhiin pohjoisessa sekä Paktiaan, Paktikaan ja Khostiin koillisessa.⁶⁴

Etelä-Aasia tutkija Roshni Kapurin mukaan enemmillään, juuri ennen vuosien 2018–2019 aikana tapahtunutta toiminnan voimakasta supistumista, ISKP:llä oli 8500 taistelijaa Afganistanissa. Kesäkuuhun 2021 mennessä ISKP oli supistunut 1500–2200 taistelijan joukoksi, jonka tukikohdat sijaitsivat pääosin Kunarissa ja Nangarharissa.⁶⁵ Afganistan-asiantuntija Antonio Giustozzi arvioi marraskuussa 2021, että ISKP:llä on Afganistanissa noin 4000 taistelijaa.⁶⁶

YK raportoi aikavälillä 16.5.–18.8.2021 88 ISKP:n tekemäksi tilastoitua hyökkäystä, kun vastaavalla aikavälillä vuonna 2020 hyökkäyksiä tapahtui vain 15. ISKP:n hyökkäykset ovat olleet kaupunkialueilla tapahtuneita asymmetrisiä iskuja, jotka ovat kohdistuneet siviileihin.⁶⁷ ISKP lisäsi hyökkäyksiään jo keväällä 2021 ja YK tilastoi 12.2.–15.5. välisenä aikana 88 ISKP:n tekemää iskuja, kun vastaavana ajankohtana vuonna 2020 niitä tapahtui 16.⁶⁸

ISKP:n hyökkäykset lisääntyivät entisestään syksyn 2021 aikana ja 19.8.–31.12. aikavälillä YK tilastoi jo 152 järjestön tekemäksi raportoitua iskuja. Iskuja tapahtui YK:n mukaan 16 eri Afganistanin maakunnassa, mutta näitä ei eritellä tarkemmin. ISKP on hyökännyt paitsi Talibanin asettamaa hallintoa myös siviilejä ja erityisesti shiia-muslimeja vastaan Afganistanin kaupungeissa.⁶⁹

ACLED-konfliktitietokannan luvut ovat samansuuntaisia. Aikavälillä 1.1.–31.8.2021 ACLED tilastoi 120 turvallisuusvälikohtausta, joissa ISKP oli osallisena. Välikohtauksia tapahtui eniten Nangarharissa (56), Kabulissa (33) ja Kunarissa (9), mutta yksittäisiä myös Farahissa, Faryabissa, Ghorissa, Heratissa, Kandaharissa, Kunduzissa, Logarissa, Parwanissa ja Takharissa. Aikavälillä 1.9.–31.12.2021 välikohtauksia tilastoitiin 215, ja myös vuoden jälkipuoliskolla niitä raportoitiin eniten Nangarharissa ja Kabulissa. Näiden lisäksi välikohtauksia raportoitiin Baghlanissa, Ghorissa, Heratissa, Kunduzissa, Parwanissa ja Samanganissa.⁷⁰

Vakavimmat ISKP:n iskut tapahtuivat lokakuussa 2021, kun se hyökkäsi sunnimoskeijaan Kabulissa ja shiia-moskeijoihin Kunduzissa ja Kandaharissa. Myöhemmin marraskuussa järjestö hyökkäsi myös sotilassairaalaan Kabulissa. 10.12.2021 Länsi-Kabulin shiia-hazaroiden asuttamilla alueilla tehdyistä iskuista on epäilty ISKP:tä, mutta mikään taho ei ole toistaiseksi ilmoittautunut

⁶¹ UNAMA 17.11.2021.

⁶² Nykyään Euroopan unionin turvapaikkavirasto, EUAA.

⁶³ EASO 1/2022, s. 59.

⁶⁴ Reuters 9.11.2021.

⁶⁵ MEI/Kapur 6.1.2022.

⁶⁶ Reuters 9.11.2021.

⁶⁷ UNGA/SC 2.9.2021, s. 5–6.

⁶⁸ UNGA/SC 15.6.2021, s. 4–5.

⁶⁹ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

⁷⁰ ACLED 8.2.2022.

niiden tekijäksi.⁷¹ Afghanistan Analysts Networkin (AAN) mukaan on todennäköistä, että ISKP on iskun takana. Länsi-Kabulissa tapahtui myös marraskuussa 2021 kaksi ISKP:n tekemää iskuja.⁷²

Loppuvuoden 2021 aikana ISKP onnistui tekemään useampia "pehmeisiin kohteisiin" kohdistettuja iskuja eri puolilla Afganistania, kuten Kabulissa, Jalalabadissa ja Mazari Sharifissa. ISKP on pystynyt tekemään myös useita pieniä räjähdyskuja Talibanin joukkoja vastaan. Arvioiden mukaan ISKP on pystynyt vahvistamaan asemiaan Kabulissa ja sen ympäristöissä ja pyrkii toteuttamaan iskuja kaupungissa.⁷³ AAN:n toteaa, että vaikka Taliban on hyökännyt ISISiä vastaan Afganistanin itäosissa, se ei ole juurikaan toiminut taatakseen hazaraväestön turvallisuuden muun muassa Länsi-Kabulissa ISKP:ltä tulevaa uhkaa vastaan. On tiedossa, että ISKP on aiemmin tehnyt yhteistyötä Talibanin liitoksissa olevien ryhmien kanssa iskujen toteuttamiseksi ja hazaraväestössä on esiintynyt arvailuja siitä, että Taliban hiljaisesti hyväksyy hazaraväestöön kohdistuvat hyökkäykset.⁷⁴ Institute for the Study of War toteaa, että ISKP:n tekemät iskut ovat jatkuneet myös vuoden 2022 puolella. Kabulissa ISKP:n kohteena ovat olleet shiia muslimit ja Nangarharissa ja Kunarissa paikalliset Taliban-komentajat.⁷⁵

Taliban on ilmoittanut, että se on priorisoinut ISKP:n vastaisia operaatioita ja liikkeen mukaan ISKP-taistelijoita on antautunut.⁷⁶ YK:n erityisedustajan mukaan Talibanin ISISin vastaiset toimet perustuvat pitkälti taistelijoiksi epäiltyjen mielivaltaisiin pidätyksiin ja tappoihin.⁷⁷ Myös AFP:n tammikuussa 2021 julkaistun uutisen mukaan epäillään, että Talibanin ISKP:n vastaiset toimet keskittyvät taistelijoiksi epäiltyjen tappamiseen. Useat AFP:n Jalalabadissa haastattelemat lähteet kertovat, että viime kuukausina lähistön vesistöjen rannoilta on löydetty jopa 150 ihmisen ruumiit, joita epäillään Talibanin murhaamiksi. Useat paikalliset eivät kuitenkaan kostoiskujen pelossa uskalla puhua aiheesta julkisesti. Virallisesti Taliban toteaa, että se on vain pidättänyt 400 ISKP-taistelijaa viime kuukausina.⁷⁸

Antonio Giustozzi toteaa tammikuussa 2022 julkaistussa artikkelissa, että Taliban ei ole hyökännyt vastaavalla voimalla ISKP:tä vastaan kuin se hyökkäsi NRF:ää vastaan Panjshirin maakunnassa syyskuussa 2021. Giustozzi arvioi, että tämä johtuu siitä, että ISKP:n päätukikohdat sijaitsevat vaikeapääsyisissä laaksoissa Kunarissa ja Nuristanissa, minkä vuoksi niihin hyökkääminen olisi vaikeampaa kuin Panjshiriin. Päätukikohtiin hyökkäämisen sijaan Taliban on taistellut ISKP:tä vastaan pääosin Nangarharin maakunnan maaseutualueilla sekä kaupungeissa, joihin järjestö on tehnyt terrori-iskuja eli erityisesti Kabulissa ja Jalalabadissa.⁷⁹ Giustozzi arvioi kuitenkin jo marraskuussa 2021, että Taliban tulee kevään 2022 aikana hyökkäämään ISKP:tä vastaan tarkoituksenaan tuhota sen asemat.⁸⁰

ISKP:n ja Talibanin väliset yhteenotot näkyvät eniten Nangarharin Jalalabadissa, jossa tapahtuu, sekä ISKP:n tekemiä iskuja, että Talibanin vastahyökkäyksiä. Jalalabadissa välikohtaukset tapahtuvat yöaikaan ja paikalliset asukkaat joutuvat pakenemaan sisätiloihin ennen pimeän tuloa ammutuksi joutumisen pelossa. Uutistoimisto AFP:n haastattelema Talibanin turvallisuuspalvelun paikallinen johtaja kiistää, että Nangarharissa olisi

⁷¹ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

⁷² MEI/Kapur 6.1.2022.

⁷³ MEI/Kapur 6.1.2022.

⁷⁴ AAN/Yadili 17.1.2022.

⁷⁵ ISW 31.1.2022.

⁷⁶ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

⁷⁷ UNAMA 17.11.2021.

⁷⁸ France 24 / AFP 21.1.2022.

⁷⁹ RUSI/Giustozzi 4.1.2022.

⁸⁰ Reuters 9.11.2021.

turvallisuusongelmia, ja että ISKP ei enää toimi maakunnassa tai Jalalabadin kaupungissa. Taliban on kuitenkin lähettänyt Jalalabadiin 1500 uutta taistelijaa. Samassa uutisessa haastateltu Talibanin rivijohtaja kuitenkin toteaa, että ISKP:n iskuja tapahtuu vähintäänkin kerran viikossa.⁸¹

Nangarharin alueella on salafismi-koulukunnan mukaisen islamin harjoittajia, jotka Taliban yhdistää ISISin harjoittamaan islamintulkintaan, ja alueella toimivien uskonoppineiden mukaan salafistiyhteisö on joutunut Talibanin kollektiivisen rangaistuksen uhriksi ja syyttömiä ihmisiä on kuollut Talibanin kostoiskuissa. Uskonoppineet eivät kuitenkaan kiistä, etteivät jotkut salafistit olisi ISKP:n taistelijoita.⁸² Talibanin ISKP:n vastaisten toimien kerrotaan olevan Nangarharissa ja Kunarissa mielivaltaisia, ja ne ovat johtaneet mm. salafistimoskeijojen sulkemiseen, mikä on aiheuttanut entisestään vastahyökkäyksiä.⁸³

2.4 National Resistance Front

Keski-Afganistanissa sijaitsevassa Panjshirin maakunnassa aktivoitui pian Kabuln valtauksen jälkeen Panjshirin vastarintaliike, joka käyttää itsestään nimeä "Kansallinen vastarintaliike" (*National Resistance Front, NRF*). Vastarintaliike hallitsi Panjshiria vielä syyskuun alussa, kunnes Taliban käynnisti hyökkäyksen maakuntaan. 6.9.2021 mennessä Taliban ilmoitti valloittaneen koko maakunnan medialähteiden mukaan laajojen taistelujen seurauksena.⁸⁴

The Diplomat - verkkolehden joulukuussa 2021 julkaisemassa artikkelissa todetaan, että NRF on onnistunut ylläpitämään Talibanin vastaista vastarintaa eri puolilla Afganistania. Vastarintaliikkeessä toimivan komentajan mukaan NRF:llä olisi jopa 17 tukikohtaa Panjshirin maakunnassa ja lisäksi muita tukikohtia Parwanin, Kapsian, Badakhshanin, Balkhin ja Takharin maakunnissa. Komentaja toteaa, että myös Afganistanin eteläisillä ja itäisillä alueilla on herännyt kiinnostusta perustaa vastarintajoukkoja.⁸⁵ YK:n tammikuussa 2022 julkaisemien tietojen mukaan NRF:n joukot toimivat edelleen ja ovat sijoittuneena pääosin Panjshirin maakuntaan sekä Baghlanin maakunnan Andarabiin, mutta niiden hallinnassa ei ole merkittäviä alueita.⁸⁶ Myös yhdysvaltalaisen Voice of American marraskuussa 2021 julkaisemassa uutisessa todetaan, että NRF on pystynyt ylläpitämään tukikohtia Panjshirin maakunnassa. Taliban on kuitenkin kiistänyt NRF:n läsnäolon Afganistanissa.⁸⁷ Tästä huolimatta Taliban ja NRF:n edustajat neuvottelivat tammikuussa 2022 Iranissa, mutta neuvotteluiden ei kerrottu johtaneen mihinkään tuloksiin.⁸⁸

The Diplomat:n mukaan NRF:n ja Talibanin välillä on tapahtunut voimakkaita yhteenottoja, yöllisiä yllätyshyökkäyksiä ja taisteluja Talibanin valtaannousun jälkeen.⁸⁹ Pakistanilainen Dawn-uutissivusto raportoi NRF:n ja Talibanin välisestä yhteenotosta Balkhin maakunnassa 21.1.2022.⁹⁰ ACLED-konfliktitietokanta tilastoi vuoden 2021 aikana Afganistanissa tapahtuneen 148 turvallisuusvälikohtausta, joissa NRF oli osallisena. Välikohtauksia tapahtui eniten Panjshirissa, Baghlanissa, Kapisassa ja Badakhsanissa mutta myös yksittäisiä Badghisissa,

⁸¹ France 24 / AFP 21.1.2022.

⁸² France 24 / AFP 21.1.2022.

⁸³ RUSI/Giustozzi 4.1.2022.

⁸⁴ The Diplomat/Kohzad 15.12.2021; VOA 1.11.2021; RUSI/Giustozzi 9.9.2021.

⁸⁵ The Diplomat/Kohzad 15.12.2021.

⁸⁶ UNGA/SC 28.1.2022, s. 5.

⁸⁷ VOA 1.11.2021.

⁸⁸ Tolo News 11.1.2022.

⁸⁹ The Diplomat/Kohzad 15.12.2021.

⁹⁰ Dawn/AFP 21.1.2022.

Faryabissa, Ghorissa, Kabulissa, Kandaharissa, Nangarharissa, Parwanissa, Samanganissa, Sari Polissa, Takharissa ja Wardakissa.⁹¹

NRF:n taistelijat ovat Voice of America -uutissivuston mukaan maahan jääneitä entisiä Afganistanin turvallisuusjoukkojen sotilaita ja paikallisten sotilaskomentajien militioiden taistelijoita. Taistelijoiden määrästä ei ole kuitenkaan tietoa.⁹² Antonio Giustozzin mukaan ennen Panjshirin laakson valtaamista NRF ilmoitti syyskuussa 2021, että sillä oli jopa 9000 taistelijaa, joista enintään 3000 olisi entisen hallinnon turvallisuusjoukkojen ammattisotilaita.⁹³

Etelä-Aasia-tutkija Michael Kugelmanin mukaan NRF vaikuttaa olevan päämäärätietoinen vastarinnassaan, mutta arvioi sen todellisen sotilaallisen kapasiteetin olevan hyvin rajoitettu ja toimintamahdollisuuksien Afganistanin sisällä pieniä. On kuitenkin mahdollista, että NRF pystyy voimistumaan lähikuukausina, jos Taliban ei pysty vakiinnuttamaan valtaansa kaikkialla Afganistanissa.⁹⁴ Antonio Giustozzi arvioi syyskuussa 2021, että NRF:n johto pyrkii saamaan puolelleen eri etnisyyksiä edustavia paikallisia päälliköitä ja näiden mahdollisia alueellisia joukkoja.⁹⁵ Institute for the Study of War toteaa, että NRF:n ilmoituksen mukaan se valmistelee hyökkäysoperaatiota, jonka tarkoitus on käynnistyä talven jälkeen.⁹⁶

Afganistanilaisen Tolo News -uutistoimiston mukaan Taliban lähetti helmikuussa 2021 lisää taistelijoita Bamiyanin maakuntaan, koska sen mukaan maakunnassa toimii "ulkomaisia vastarintaryhmiä", ja samanlaisten ryhmien esitetään toimivan myös Panjshirin, Kapisan sekä Parwanin maakunnissa. Talibanin edustaja ei kuitenkaan suostu uutisessa nimeämään yhtäkään näistä ryhmistä.⁹⁷

2.5 Järjestyksenpito

The Diplomatin helmikuussa 2022 julkaiseman uutisen mukaan kaupungeissa kaduilla partioivat Taliban-taistelijat herättävät edelleen kauhua monissa, mutta tilanne vaikuttaa tasaantuneen valtaannousun alkupäivistä. Naiset ovat osittain palanneet kaduille ja jotkut miehet ovat palanneet käyttämään länsimaisia vaatteita.⁹⁸

Huolimatta Talibanin ilmoituksesta taata yleinen armahdus niille, jotka työskentelivät edelliselle hallinnolle tai sen turvallisuusjoukoille tai kansainvälisille joukoille, YK:n on saanut vahvistettuja tietoja tällaisten henkilöiden murhista, katoamisista ja muista oikeudenloukkauksista. Tammikuun lopulla YK raportoi, että sen tietoon oli tullut 15.8.2021 jälkeen yli 100 tällaista varmistettua tapausta, joista kahden kolmasosan kerrotaan olleen Talibanin tai sen liittolaisten tekemiä murhia.⁹⁹ Myös Human Rights Watch on raportoinut Talibanin joukkojen tekemistä edellisen hallinnon ja sen turvallisuusjoukkojen jäsenten murhista. Järjestön tiedossa on, että Talibanin paikalliskomentajat ovat toimeenpanneet murhat usein Talibanin johtavien komentajien tai liikkeen tiedustelupalvelun määräyksestä. Joissain Afganistanin maakunnissa paikalliskomentajat ovat kertoneet, että heille on annettu listoja ei-toivotuista henkilöistä, jotka tulisi eliminoida. Talibanin erikoisjoukot eli niin kutsutut "Punaiset yksiköt" ovat joissain

⁹¹ ACLED 8.2.2022.

⁹² VOA 1.11.2021.

⁹³ RUSI/Giustozzi 9.9.2021.

⁹⁴ The Diplomat/Kohzad 15.12.2021.

⁹⁵ RUSI/Giustozzi 9.9.2021.

⁹⁶ ISW 31.1.2022.

⁹⁷ Tolo News 21.2.2022.

⁹⁸ The Diplomat/Gannon 15.2.2022.

⁹⁹ UNGA/SC 28.1.2022, s. 7.

maakunnissa osallistuneet entisten hallinnon työntekijöihin etsintäoperaatioihin. Human Rights Watch huomauttaa, että jossain tapauksissa väkivallan kohteeksi joutumisen taustalla saattaa olla myös henkilökohtaiset kiistat, sillä paikallistasolla Taliban-taistelijat ja turvallisuusjoukkojen entiset sotilaat ovat samoista yhteisöistä. Jossain tapauksissa kohteeksi joutuneella ei ole välttämättä ollut yhteyttä edelliseen hallintoon.¹⁰⁰

Talibanin kerrotaan aloittaneen helmikuun 2022 lopulla laajamittaisen kotietsintöihin perustavan operaation Kabulissa ja muissa kaupungeissa, jonka tavoitteena on liikkeen ilmoituksen mukaan "pidättää ryöstöihin ja kidnappauksiin syylisyyneitä rikollisia ja takavarikoida aseita". Ensimmäisinä päivinä Talibanin kerrotaan pidättäneen kuusi ISKP:n taistelijaksi epäiltyä, yhdeksän kidnappauksiin syylisyyntä ja 53 ammattirikollista. Operaatio on herättänyt huolta monissa entiselle hallinnolle työskennelleissä, mutta toistaiseksi ei ole tietoa tällaisiin henkilöihin kohdistuneista pidätyksistä. Operaation yhteydessä Kabuliin on asetettu myös tiesulkuja, joilla ihmiset ja ajoneuvot tarkastetaan. Osa kansalaisista on syyttänyt Talibanin joukkoja kovista otteista kotietsintöjen yhteydessä.¹⁰¹

Myös ihmisoikeusaktivisteihin ja mediatyöntekijöihin on edelleen kohdistunut hyökkäyksiä, uhkailua, mielivaltaisia pidätyksiä, kaltoinkohtelua ja tappoja. YK:n tiedossa oli tammikuun lopulla, että ainakin kahdeksan kansalaisaktivistia oli saanut tapettu ja kymmenen on pidätetty tai joutunut väkivallan kohteeksi. Myös 44 journalistia on pidätetty, pahoinpidelty tai heihin on kohdistunut uhkailua. Oikeudenloukkauksista 42 oli Talibanin joukkojen tekemiä.¹⁰² Etenkin naisten oikeuksia ajavia naisia vastaan on kohdistettu väkivaltaisia hyökkäyksiä ja heitä on pidätetty. Tammikuussa 2022 neljä mielenosoitukseen osallistunutta naista katosi pian mielenosoituksen jälkeen. Taliban vapautti heidät usean viikon jälkeen helmikuussa 2022.¹⁰³ Myös Human Rights Watch raportoi tammikuussa 2022 naisten oikeuksia puolustaneiden mielenosoitusten väkivaltaisista tukahduttamisista Kabulissa.¹⁰⁴

YK:n tiedossa on edelleen, että Taliban on tukenut maanomistuskiihkeitä, jotka ovat kohdistuneet vähemmistöryhmiin ja johtaneet ihmisten pakkohäätöihin kodeistaan.¹⁰⁵

¹⁰⁰ HRW 30.11.2021.

¹⁰¹ Al-Jazeera 27.2.2022.

¹⁰² UNGA/SC 28.1.2022, s. 7.

¹⁰³ Gandhara 15.2.2022.

¹⁰⁴ HRW 18.1.2022.

¹⁰⁵ UNGA/SC 28.1.2022, s. 8.

3 Humanitaarinen tilanne

Afganistanin tilanne oli heikko jo ennen Talibanin valtaannousua ja sitä edeltänyttä voimistunutta konfliktia 40 vuotta kestäneen sotatilan seurauksena. Vallanvaihdoksesta seurannut poliittinen, sosiaalinen ja taloudellinen epävakaus johtivat Afganistanin humanitaarisen tilanteen rajuun heikentymiseen vuoden 2021 lopulla ja tilanteen arvioidaan jatkuvan hyvin epävarmana myös vuoden 2022 aikana.¹⁰⁶

Talibanin valtaannousu ja kehitysyhteistyön jäädyttäminen ovat romauttaneet peruspalveluiden saatavuuden Afganistanissa, minkä seurauksena on todellinen uhka koko yhteiskuntajärjestelmän romahtamisesta ja siitä seuraavasta inhimillisestä katastrofista, joka uhkaa peruuttaa viimeisen kahden vuosikymmenen aikana Afganistanissa saavutetun kehityksen. Lähes 97 prosenttia afganistanilaista uhkaa ajautuminen köyhyteen. Ilman laajamittaista humanitaarisen avun lisäämistä ja peruspalvelujen palauttamista avun tarve jatkuu suurena myös seuraavan vuoden aikana. Humanitaariselle avulle on tarvetta kaikissa Afganistanin maakunnissa ja 29:ssä 34 maakunnasta on YK:n humanitaarisen avun koordinoitumiston (UN OCHA) mukaan äärimmäisen korkea avuntarve. Humanitaarinen tilanne on heikko niin maaseudulla kuin kaupungeissa.¹⁰⁷

Afganistanin arvioidusta noin 42 miljoonaisesta väestöstä noin 55 prosenttia eli 23 miljoonaa ihmistä kohtaa vuoden 2022 ensimmäisen neljänneksen aikana ruokaturvan kriisi- tai hätätila. Lähes yhdeksää miljoonaa afganistanilaista uhkaa kansainvälisen ruokaturvaa koskevan mittariston toiseksi korkeimman tason hätätilanne ruoan saatavuuden suhteen. Ruokaturvattomuutta Afganistanissa aiheuttavat laaja-alainen köyhyys, talousjärjestelmän heikkous, äärisääolosuhteet, maaperän heikentyminen ja vuosikymmeniä kestänyt konflikti, joka on heikentänyt julkisten palvelujen ja tukiverkkojen saatavuutta.¹⁰⁸

Ruokaturvattomuutta pahentaa Talibanin asettamaa hallintoa koskevat talouspakotteet. Afganistanin talousjärjestelmä on Talibanin valtaannousun jälkeen ajautunut syöksykierteeseen rahoitus- ja kauppamekanismien häiriöiden, maan keskuspankin varojen jäädytyksen sekä avustusrahojen äkillisen vähenemisen vaikutuksesta. Afganistanin bruttokansantuote on pienentynyt arviolta 40 prosentilla vallanvaihdon jälkeen.¹⁰⁹ Myös afganistanilaisten saama palkkatulo pienentyi jopa 18 prosenttia vuoden 2021 aikana ja lähes miljoona ihmistä menetti työpaikkansa. Useiden keskeisten työllistymisalojen kerrotaan olevan taloudellisesti raunioituneita. Inflaatio on ollut ennätyksellisen korkeaa, mikä on myös nostanut ruoan ja useiden päivittäistavaroiden hintoja vuoden 2022 alkuun mennessä jopa 40 prosentilla vuodentakaisesta.¹¹⁰

Talouden romahdus on aiheuttanut ruokaturmattomuutta ja elannon menetyksen etenkin kaupungeissa asuville afganistanilaisille ja lähes viittä miljoonaa kaupungeissa asuvaa uhkaa akuutti ruokaturvattomuus. Maaseudulla asuvien tilannetta on pahentanut vastaavasti kesällä 2021 alkanut ennätyksellinen kuivuusjakso, joka koskettaa 80 prosenttia Afganistanista. Kuivuus heikensi laajasti viljelykasvien satoa ja aiheutti lisäongelmia maatiloille, jotka olivat vasta toipumassa edellisestä vuosien 2018–2019 laajasta kuivuusjaksosta.¹¹¹

¹⁰⁶ UNOCHA 7.1.2022, s. 13.

¹⁰⁷ UNOCHA 7.1.2022, s. 48.

¹⁰⁸ UNOCHA 7.1.2022, s. 19.

¹⁰⁹ UNOCHA 7.1.2022, s. 19.

¹¹⁰ TNH 15.2.2022.

¹¹¹ UNOCHA 7.1.2022, s. 19.

Talouskatastrofi on aiheuttanut vahingollisten selviytymiskeinojen käyttöä ja kasvavaa huolta naisten ja lasten suojelemiseksi hyväksikäytöltä ja kaltoinkohtelulta. Huolta aiheuttavia hyväksikäytön muotoja ovat muun muassa ihmiskauppa, lasten myyminen, lapsiavioliitot, lasten pakkovärväminen aseellisiin ryhmiin ja lapsityönvoiman käyttö.¹¹²

Afganistanin terveysjärjestelmää kuvataan ylikuormittuneeksi ja miltei toimimattomaksi. Terveystenhoitoa rasittaa rahoituksen katoamisen lisäksi koronaviruspandemia sekä useiden muiden tartuntatautien, kuten polion ja tuhkarokon leviäminen.¹¹³ Sairaalat eivät ole pystyneet useassa tapauksessa maksamaan henkilöstölleen palkkoja Talibanin valtaannousun jälkeen ja jopa 90 prosenttia terveysasemista uhkaa tämän vuoksi sulkeminen.¹¹⁴

Vuosi 2021 oli edelleen haastava humanitaarisen avun toimijoille. UN OCHA tilastoi vuoden 2021 aikana vuoteen 2020 verrattuna kaksinkertaisen ja vuoteen 2019 viisinkertaisen määrän tapauksia, joissa humanitaarisen avun toimittamista oli rajoitettu.¹¹⁵ Syyskuusta 2021 lähtien tapausten määrä on kuitenkin selvästi vähentynyt turvallisuustilanteen paranemisen vaikutuksesta. Aikavälillä 1.9.-17.12.2021 humanitaaristen toimijoiden toimintaa rajoittaneet välikohtaukset vähenivät puoleen edellisistä kuukausista.¹¹⁶

Humanitaaristen toimijoiden kokema suora häirintä on kuitenkin jatkunut myös Talibanin valtaannousun jälkeen. Lokakuussa 2021 yli puolet Afganistanissa toimivista humanitaarisen avun toimijoista ilmoitti supistaneen toimintaansa tai lopettaneensa sen kokonaan. Noin 40 prosenttia näistä tapauksista oli aiheutunut Talibanin asettaman hallinnon antamista ristiriitaisista viesteistä tai toimintaan suuntautuneesta häirinnästä. Toimijoita on pyritty Talibanin asettaman hallinnon toimesta rajoittamaan tai muuten estämään naistyöntekijöiden käyttämisen avun tarjoamisessa, mitä pidetään hälyttävänä asiana etenkin naisille ja tytöille tarpeellisen avun toimittamisen kannalta.¹¹⁷ YK:n erityisedustaja totesi maaliskuussa 2022, että humanitaariset toimijat ovat pystyneet viime kuukausina toimittamaan jonkin tasoista apua 397 piirikuntaan Afganistanin 401 piirikunnasta ja tavoittaneet lähes 20 miljoonaa ihmistä.¹¹⁸

Myös väkivaltaisuuDET haittasivat edelleen humanitaarisen avun toimittamista Afganistaniin vuoden 2021 aikana. Aikavälillä 1.1.-14.12.2021 ainakin 36 avustustyöntekijää kuoli, 111 haavoittui ja 59 kaapattiin konfliktin seurauksena. Taloustilanteen heikentyminen on myös lisännyt avustustoimijoihin kohdistuvaa rikollisuutta.¹¹⁹ Humanitaarisen avun toimijoihin kohdistuneita väkivaltaisuuksia on tapahtunut myös vuoden 2022 aikana. Esimerkiksi helmikuussa 2022 kahdeksan poliorokotusohjelman työntekijää sai surmansa Pohjois-Afganistanissa tapahtuneen välikohtauksen seurauksena.¹²⁰

The Diplomatin haastatteleva International Crisis Group -järjestön asiantuntija Graeme Smith arvioi, että hallintoon kohdistuvat talouspakotteet ja talousromahdus voivat aiheuttaa lisää muuttoliikettä Afganistanista.¹²¹

¹¹² UNGA/SC 28.1.2022, s. 8.

¹¹³ TNH 15.2.2022; NYT 8.2.2022.

¹¹⁴ NYT 8.2.2022.

¹¹⁵ UNOCHA 7.1.2022, s. 25.

¹¹⁶ UNGA/SC 28.1.2022, s. 10.

¹¹⁷ UNOCHA 7.1.2022, s. 25.

¹¹⁸ UNAMA 2.3.2022.

¹¹⁹ UNOCHA 7.1.2022, s. 25.

¹²⁰ UNAMA 2.3.2022.

¹²¹ The Diplomat/Gannon 15.2.2022.

Vuoden 2021 aikana aikavälillä 1.1.–19.12. konfliktin vuoksi joutui Afganistanin sisäisesti siirtymään 669 682 ihmistä. Pakotettu siirtymään joutuminen pienentyi merkittävästi 15.8.2021 jälkeen, ja vuoden 2021 aikana siirtymään joutuneista vain 2 prosenttia jätti kotinsa elokuun jälkeen. Viime vuonna siirtyneiden lisäksi 5 miljoonaa ihmistä on elänyt sisäisesti siirtymään joutuneina vuoden 2012 jälkeen.¹²²

Lähteet

AAN (Afghanistan Analysts Network)/Yadili, Yawar Ali 17.1.2022. *A Community Under Attack: How successive governments failed west Kabul and the Hazaras who live there.* <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/a-community-under-attack-how-successive-governments-failed-west-kabul-and-the-hazaras-who-live-there/> (käyty 2.3.2022).

ACLED (Armed Conflict Location and Event Database)

2.3.2022. *Data Export Tool, välikohtaukset ajalta 1.1.–25.2.2022.* <https://acleddata.com/data-export-tool/> (käyty 2.2.2022).

8.2.2022. *Data Export Tool, välikohtaukset ajalta 1.1.–31.12.2021.* <https://acleddata.com/data-export-tool/> (käyty 8.2.2022).

2022. *10 Conflicts to Worry About in 2022: Afghanistan.* <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/afghanistan/> (käyty 2.3.2022).

Dawn/AFP 21.1.2022. *Taliban kill eight Afghan resistance fighters in firefight.* <https://www.dawn.com/news/1670734> (käyty 2.3.2022).

The Diplomat

/Gannon, Kathy 15.2.2022. *Afghanistan Under the Taliban: Tense Present, Bleak Future.* <https://thedi diplomat.com/2022/02/afghanistan-under-the-taliban-tense-present-bleak-future/> (käyty 2.3.2022).

/Kohzad 15.12.2021. *What Does the National Resistance Front of Afghanistan Have to Offer?* <https://thedi diplomat.com/2021/12/what-does-the-national-resistance-front-of-afghanistan-have-to-offer/> (käyty 2.3.2022).

EASO (European Asylum Support Office) 1/2022. *Afghanistan: Country focus.* https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2022_01_EASO_COI_Report_Afghanistan_Country_focus.pdf (käyty 2.3.2022).

France 24 / AFP 21.1.2022. *Fear stalks city in Islamic State's Afghan heartland.* <https://www.france24.com/en/live-news/20220121-fear-stalks-city-in-islamic-state-s-afghan-heartland> (käyty 2.3.2022).

Gandhara

29.1.2022. *Taliban's Arrest Of Ethnic Uzbek Commander Sparks Clashes In Northern Afghanistan.* <https://gandhara.rferl.org/a/taliban-arrest-uzbek-commander-clashes/31676447.html> (käyty 2.3.2022).

¹²² UNGA/SC 28.1.2022, s. 11.

15.2.2022. *Six Months And An Eternity: Afghans Lose Hope Under Taliban Rule.*
<https://gandhara.rferl.org/a/six-months-taliban-rule/31705236.html> (käyty 2.3.2022).

HRW (Human Rights Watch)

18.1.2022. *Taliban Use Harsh Tactics to Crush Afghan Women's Rights Protest.*
<https://www.hrw.org/news/2022/01/18/taliban-use-harsh-tactics-crush-afghan-womens-rights-protest> (käyty 2.3.2022).

30.11.2021. *"No Forgiveness for People Like You": Executions and Enforced Disappearances in Afghanistan under the Taliban.*
<https://www.hrw.org/report/2021/11/30/no-forgiveness-people-you/executions-and-enforced-disappearances-afghanistan> (käyty 2.3.2022).

22.11.2021. *Afghanistan: Taliban Crackdown on Media Worsens.*
<https://www.hrw.org/news/2021/11/22/afghanistan-taliban-crackdown-media-worsens-0> (käyty 2.3.2022).

Al-Jazeera

27.2.2022. *Taliban conducting house-to-house sweep across Afghan capital.*
<https://www.aljazeera.com/news/2022/2/27/taliban-conducting-house-to-house-sweep-across-afghan-capital> (käyty 3.3.2022).

31.1.2022. *After Oslo talks, what's next for Afghanistan?*
<https://www.aljazeera.com/news/2022/1/31/after-oslo-what-next-for-afghanistan> (käyty 2.3.2022).

ISW (Institute for the Study of War) 31.1.2022. *AFGHANISTAN IN REVIEW JANUARY 3 – JANUARY 25, 2022.* <https://www.understandingwar.org/backgrounder/afghanistan-review-january-3-%E2%80%93-january-25-2022> (käyty 2.3.2022).

LWJ (Long War Journal)/Roggio, Bill 23.11.2021. *In fight against Islamic State, the Taliban holds major advantage.* <https://www.longwarjournal.org/archives/2021/11/in-fight-against-islamic-state-the-taliban-holds-major-advantage.php> (käyty 2.3.2022).

MEI (Middle East Institute)/Kapur, Roshni 6.1.2022. *The Persistent ISKP Threat to Afghanistan: On China's Doorstep.* <https://www.mei.edu/publications/persistent-iskp-threat-afghanistan-chinas-doorstep> (käyty 2.3.2022).

TNH (The New Humanitarian) 15.2.2022. *Afghanistan's crises, by the numbers.*
<https://www.thenewhumanitarian.org/news/2022/2/15/Afghanistan-crises-hunger-inflation-migration-by-the-numbers> (käyty 3.3.2022).

NYT (The New York Times) 8.2.2022. *Afghanistan's Health Care System Is Collapsing Under Stress.*
Saatavilla Factiva-uutistietokannasta.

OHCHR (UN Office of the High Commissioner for Human Rights) 7.3.2022. *Interactive dialogue on the High Commissioner's report on Afghanistan.* <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=28218&LangID=E> (käyty 11.3.2022).

PAN (Pajhwok Afghan News) 1.1.2022. *Last week was good in terms of security, economy for Afghanistan.* <https://pajhwok.com/2022/01/01/last-week-was-good-in-terms-of-security-economy-for-afghanistan/> (käyty 2.3.2022).

Reuters 9.11.2021. *Islamic State violence dents Taliban claims of safer Afghanistan.* <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/islamic-state-violence-dents-taliban-claims-safer-afghanistan-2021-11-09/> (käyty 2.3.2022).

RUSI (Royal United Services Institute for Defence Studies)/Giustozzi, Antonio

4.1.2022. *The Taliban's Homemade Counterinsurgency.* <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/talibans-homemade-counterinsurgency> (käyty 2.3.2022).

9.9.2021. *The Lessons Not Learned: Afghanistan After the Fall of Panjshir.* <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/lessons-not-learned-afghanistan-after-fall-panjshir> (käyty 2.3.2022).

Tolo News

21.2.2022. *Groups Seek to Destabilize Bamiyan, Says Commander.* <https://tolonews.com/afghanistan-176811> (käyty 2.3.2022).

11.1.2021. *Resistance Front Proposed Transitional Govt to Islamic Emirate.* <https://tolonews.com/afghanistan-176266> (käyty 2.3.2022).

UNGA/SC (United Nations General Assembly/Security Council)

28.1.2022. *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security.* <http://undocs.org/A/76/667%E2%80%932022/64> (käyty 2.3.2022).

15.6.2021. *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security.* <http://undocs.org/A/75/926%E2%80%932021/570> (käyty 2.3.2022).

UNAMA (United Nations Assistance Mission in Afghanistan)

2.3.2022. *BRIEFING BY SPECIAL REPRESENTATIVE DEBORAH LYONS TO THE SECURITY COUNCIL.* <https://unama.unmissions.org/briefing-special-representative-deborah-lyons-security-council-14> (käyty 3.3.2022).

17.11.2021. *SRSG LYONS BRIEFING TO THE UNSC ON THE SITUATION IN AFGHANISTAN.* <https://unama.unmissions.org/srsg-lyons-briefing-uns-c-situation-afghanistan-4> (käyty 2.3.2022).

26.7.2021. *Afghanistan: Protection of Civilians in Armed Conflict, MIDYEAR UPDATE: 1 JANUARY TO 30 JUNE 2021.* https://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_poc_midyear_report_2021_26_july.pdf (käyty 2.3.2022).

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) 7.1.2022. *Afghanistan: Humanitarian Needs Overview (2022).* <https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/afghanistan-humanitarian-needs-overview-2022.pdf> (käyty 2.3.2022).

VOA (Voice of America) 1.11.2021. *Anti-Taliban Group Registers with US to Try to Build Afghan Resistance.* <https://www.voanews.com/a/anti-taliban-group-registers-with-us-to-try-to-build-afghan-resistance-/6295339.html> (käyty 2.3.2022).